

Sivistysvaliokunta
Eduskunta

Lausuntopyyntö 09.10.2019

LAUSUNTO JULKISEN TALouden SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2020–2023

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2020–2023, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleisesti

SAMOK allekirjoittaa julkisen talouden suunnitelmassa esille tuodut haasteet liittyen elinkeinorakenteen murrukseen ja väestön ikääntymiseen. Siksi haluammekin alleviivata sukupolvi politiikan tärkeyttä talouden suunnittelussa. Erityisesti haluamme painottaa, että koulutukseen panostamalla annamme nuorille ja tuleville sukupolville mahdollisuuksia ja keinoja taklata kestävyysvajetta aiheuttavia haasteita. Koulutukseen panostettaessa on kiinnitettävä huomiota myös sen saavutettavuuteen.

Korkeakoulujen rahoitus

Korkeakoulujen rahoitukseen esitetty 60 miljoonan tasokorotus on erittäin tervetullut ja tarpeellinen. Haluamme kuitenkin nostaa esille, että nyt tehtävät korotukset lisäävät korkeakoulusektoreiden rahoituseroja entisestään. Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille esitettävät korotukset ovat noin 2 %. Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta on kuitenkin viime vuosina leikattu noin 33 % tutkintoa kohden, kun taas yliopistupuolen leikkaukset jäivät huomattavasti pienemmiksi.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus tutkintoa kohden on jo valmiiksi noin puolet pienempi kuin yliopistoissa, nyt tehtävät eri kokoiset korotukset lisäävät rahoituksen eroa entisestään. Ammattikorkeakoulutus on tehokasta ja ketterää, sekä suunniteltu vastaamaan työelämän tarpeisiin yhdessä työelämän kanssa. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että hallitus ja eduskunta toisensa jälkeen arvottavat yliopistokoulutuksen

ammattikorkeakoulutuksen yläpuolelle, jolloin työelämälähtöisen koulutuksen kaikkia hyötyjä ja potentiaalia ei päästä hyödyntämään.

Pidämme lakisääteisten indeksikorotusten toteuttamista erittäin oikeudenmukaisena ja haluammekin korostaa, miten tärkeää on, että lakisääteiset indeksit toteutetaan useammin kuin jäädytetään. Toistaiseksi vuonna 2014 voimaan tulleen ammattikorkeakoululain mukaiset indeksikorotukset ovat olleet pääasiassa jäädytettyinä. Tämä heikentää rahoituksen ennustettavuutta ja luottamusta perusrahoitukseen. Se ohjaa ammattikorkeakouluja etsimään rahoituslähteitä muualta, joka taas ohjaa resursseja pois koulutuksesta ja opetuksesta TKI-toimintaan. Ulkopuolisen rahoituksen lisääntyminen ja TKI-toiminnan kasvattaminen ovat positiivisia asioita vain, jos niitä ei tehdä koulutuksen kustannuksella.

Korkeakoulutuksen laajuus

Hallituksen tavoitteena on laajentaa korkeakoulutusta useammalle opiskelijalle. Tavoite on hyvä ja se toteuttaa Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:n sekä hallitusohjelman tavoitetta korkeakoulutettujen määrän nostosta 50 % ikäluokasta. Hallitus ei kuitenkaan ole osoittanut tähän resursseja vuoden 2020 talousarviossa tai julkisen talouden suunnitelmassa. Koulutusta ei missään nimessä voida laajentaa ilman lisäresursseja, muuten kyseessä on leikkaus koulutuksesta ja sen laatu tulee kärsimään jälleen.

Ammattikorkeakoulut ovat leikkauksista huolimatta tehostaneet koulutustaan ja lisänneet koulutuksen läpäisyä. Laadukas koulutuksen tehostaminen ja kehittäminen vaatii kuitenkin resursseja, eikä nykyisellä leikkaamiseen perustuvalla ”tehostamisella” voida enää jatkaa. Leikkauksien kautta tehtävä tehostaminen johtaa huomattavasti herkemmin laadun heikkenemiseen. Riskinä on myös, että ne jotka tarvitsisivat tukea koulutuksen läpäisyyn, eivät saa riittävää tukea resurssien vähetessä. Kannustammekin panostamaan koulutuksen laajentamiseen riittävillä resursseilla. Samalla tuetaan nuorten ja tulevien sukupolvien kykyä vastata työn murroksen ja väestön kehityksen tuomiin haasteisiin sekä Suomen elinkeinoelämän kilpailukyyn kehittymistä.

Koulutuksen saavutettavuus

Koulutuksen saavutettavuuden edistämisen kannalta on oleellista, että hallitusohjelmaan kirjattu korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma toteutetaan. Saavutettavuussuunnitelmalla turvataan eritaustaisten, vähemmistöihin kuuluvien sekä eri puolilla Suomea asuvien ihmisten mahdollisuudet opiskeluun ja parannetaan heidän työllistymismahdollisuuksiaan. Saavutettavuussuunnitelmassa tulee asettaa selkeitä, mitattavia tavoitteita, joilla korkeakoulujen opiskelijoiden moninaisuutta voidaan seurata. Saavutettavuussuunnitelman tulee sisältää myös konkreettisia toimia ja niiden toteutukselle tulee varata riittävät resurssit.

Pidämme erityisen hyvänä pyrkimystä edistää erilaisista etnisistä taustoista tulevien hakeutumista poliisikoulutukseen. Kannustamme asettamaan tälle pyrkimykselle selkeitä, mitattavat tavoitteet, konkreettisia toimenpiteitä ja resursseja niiden toteuttamiseksi.

Koulutuksen saavutettavuuden kannalta annamme erityisesti kiitosta subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden palauttamisesta sekä panostuksista peruskoulun ja toisen asteen oppilas- ja opiskelijahuollon palveluihin. Kiitämme myös tavoitteesta, jolla toisesta asteesta tehdään maksuton. Nämä toimet mahdollistavat opiskelun yhä useammalle. Oppilaiden ja opiskelijoiden tukipalvelut puolestaan tukevat opintojen läpäisyä ja ennaltaehkäisevät opintojen aikaisia ongelmia. Tukipalveluiden resurssien tulee olla riittävät, jotta on mahdollista huomioida erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ja opiskelijat.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta

Suunnitelmat yritysten TKI-panostusten kasvattamiseen ovat erittäin tervetulleita ja SAMOK kannustaakin hallitusta kehittämään työkaluja tukemaan ammattikorkeakoulujen ja yritysten yhteistyötä. Ammattikorkeakoulujen ja yritysten yhteistyö TKI-toiminnassa on omiaan uudistamaan elinkeinoelämää ja kehittämään yritysten toimintaa ja kilpailukykyä.

Ammattikorkeakoulut saivat Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusta yhteensä 6 miljoonaa euroa vuonna 2018. Se vastaa noin 3 %

ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnan rahoituksesta ja 0,6 % Business Finlandin ja Suomen Akatemian määrärahoista. Kyseisten määrärahojen hyödynnettävyyttä pitäisikin kehittää niin, että sitä voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan, varsinkin jos halutaan lisätä TKI-yhteistyötä yritysten kanssa. Ammattikorkeakoulujen TKI-toiminnassa työelämä ja yritykset ovat tiiviissä yhteistyössä ja innovaatiot saadaan yritysten hyödynnettäviksi hyvin nopeasti.

Opintotuki

Opintotuella mahdollistetaan tasa-arvoiset opiskeluedellytykset sekä edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua sekä opintoaikojen lyhentämistä. Hallitusohjelman mukaisesti opintorahan huoltajakorotusta korotetaan ja opintoraha sidotaan KEL-indeksiin 1.8.2020 alkaen. SAMOK haluaa muistuttaa, että tilanteessa jossa korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa on juuri leikattu lähes sadalla eurolla kuukaudessa, ei näillä toimenpiteillä pystytä mahdollistamaan tasa-arvoisia opiskeluedellytyksiä, vaan tosiasiallisesti ne ovat heikoimmat vuosikymmeniin.

Muita huomioita julkisen talouden suunnitelmasta

SAMOK iloitsee Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) toiminnan laajentamisesta ammattikorkeakouluopiskelijoille. YTHS:n piiriin tulee vuonna 2021 suuri joukko opiskelijoita, joiden hoidon- ja palvelutarpeista ei kuitenkaan ole vielä tarkkaa tietoa. YTHS:lle on turvattava riittävät resurssit siirtymävaiheen ja erityisesti ensimmäisen vuoden 2021 ajalle, jotta alkuvaiheessa mahdollisesti suurempaan hoidontarpeeseen kyetään vastaamaan tehokkaasti.

Arvostamme myös sitä, että kasvavien kaupunkiseutujen asuntotuotantoa pyritään lisäämään ja siten kohtuullistamaan asumiskustannuksia. Tätä tavoitetta tukee myös hallitusohjelman kirjaus ARA-investointiavustuksen alimman tukiluokan korottamisesta. Nykyisellään opiskelijoista vain noin kolmannes saa opiskelija-asunnon, eikä edullisen asunnon löytäminen kaupungeissa ole helppoa, joten opiskelija-asuntojen lisätuotanto tulee tarpeeseen.

Helsingissä 17.10.2019

Iiris Hynönen
Puheenjohtaja

Armi Murto
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Anniina Sippola
korkeakoulupolitiikan asiantuntija
anniina.sippola@samok.fi
050 389 1014

Hannele Kirveskoski
hyvinvointipolitiikan asiantuntija
hannele.kirveskoski@samok.fi
050 389 1015

Antti Hallia
Työelämäpolitiikan asiantuntija
antti.hallia@samok.fi
050 389 1011